

נודות של גוים רבן שמעון בן גמליאל אומי' משום ר' יהושע בן קופסאי אין עושין אתן אלא שטיחין לבהמה

נודות הגוים גרורין מותרין חרשין וזפותין אסורין

גוי עובדו וזופתו ישר' עומד על גביו כונס לתוכו יין ושמן ואינו חושש

קנקנים של גוים חדשות מותרות ישנות זפופות אסורות

ושכנס בה גוי מים ישראל ממלא אותה מותר ישר' להכניס לתוכה יין ושמן

ושכנס בהן גוי ישר' ממלא אותה מים שלשה ימים מעת לעת כונס לתוכה יין ואינו חושש

ושכנס בו גוי יין ישר' ציר ומורייס מותר ישר' להכניס לתוכה יין :

נודות של גוים רבן שמע' בן גמלי' אומי' משום ר' יהושע בן קופסאי אין עושין אתו אלא שטיחין לבהמה

נודות הגוים גרורין מותרין חדשים וזפותין אסורין

גוי עובדו (ודוברו) וזופתו ישראל עומד על גביו כונס לתוכו יין ושמן ואינו חושש

קנקנים של גוים חדשות מותרות ישנות זפופות אסורות

ושכנס בה גוי מים. ישראל ממלא אותה מותר ישר' להכניס לתוכה יין ושמן

ושכנס בהן גוי יין ישראל ממלא אותה מים שלשה ימים מעת לעת כונס לתוכה יין ואינו חושש

ושכנס בה גוי יין ישר' ציר ומורייס ומותר ישר' להכניס לתוכה יין.

נודות הגוים רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יהושע בן קפסיי אין עושין שטיחין לבהמה

נודות הגוים גרורין מותרין חדשים זפופותין אסורין

גוי עובדי' ורוכבי' וישראל עומד על גביו כונס לתוכו יין ואינו חושש

קנקנין של גוים חדשית מותרות וישנות אסורות

שכנס בה גוים מים מותר מותר ישראל להכניס לתוכו יין

ושכנס בה גוים ישראל ממלא אותה מים שלשה ימים מעת לעת וכנס לתוכה יין ואינו חושש

ושכנס בה גוי יין וישראל ציר' ומוריס מותר ישראל אחר להכניס לתוכה יין :

מתני' נודות גוים ויין של ישראל כנוס בהן :

ת"ר

נודות הגוי'

חדשי גרודין מותרין

ישנין ומזופותין אסורין

גוי ריבבן ועיבדן ונתן לתוכן יין וישראל עומד על גביו אינו חושש

וכי מאחר שגוי נתן לתוכן יין וישראל עומד על גביו מאי הוי

אמי' רב פפא הכי קאמי' גוי ריבבן ועיבדן וישראל נתן לתוכן יין וישראל אחר עומד על גביו אינו חושש

וכי מאחר דישראל נתן לתוכן יין ישר' אחר עומד על גביו

דלמא אגב טירדיה מנסיך ולא אדעתיה

רב זביד אמי' לעולם כדאמרינן מעיקרא והכא בעידנא דקא שארי נעשה כזורק מים לטיט :

אמי' רב פפי ש"מ מדרב זביד האי גוי דשדא חמרא לבי מילחי דישר' שפיר דמי

מתקיף לה רב אשי מי דמי התם קאזיל לאיבוד הכא לא קא אזי' לאיבוד :

בר עירי טייעא אנסהנהו זיקי מרב יצחק בר יוסף רמא בהו חמר' ואהדרינהו ניהליה אתא שאיל בי מדרשא
אמי' ליה ר' ירמיה כך הורה ר' אמי הלכה למעשה ממלאך שלשה ימים ומערך :
ואמי' רבא וצריך להיו' מערך מעת לעת
סבור מינה הני מילי דידן אבל דידהו לא
כי אתא רבין אמי' ריש לקיש אחד שלנו ואחד שלהן :
סבר רב אחא קמיה דרב אשי למימ' הני מילי נודות אבל קנקנים לא
אמי' ליה רב אשי לא שנא נודות ולא שנא קנקני'
ת"ר קנקנים של גוים חדשים מותרין ישנים ומזופתין אסורין
גוי נתן לתוכן מים ישראל נותן לתוכן יין
גוי נתן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים
גוי נתן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר או מוריס ואינו חושש :
איבעיא להו לכתחלה או דיעבד
ת"ש דתני רב זביד בדבי ר' הושעיא הלוקח קנקנים של גוי' חדשי' נותן לתוכן יין ישנים נותן לתוכן ציר או
מוריס לכתחלה ואינו חושש :
בעא מיניה ר' יהודה נשיאה מר' אמי החזירן לתוך כבשן האש ונתלבנו מהו
אמי' ליה ציר שורף אור לא כל שכן :
איתמר נמי אמי' ר' אמי' ר' יוחנן ואמרי לה אמי' ר' אמי' ר' אסי אמר' יוחנן קנקנים של גוים שהחזירן
לתוך כבשן האש כיון שנשר זפתן מהן מותרין
אמי' רב אשי לא תימא עד דנתרא זפתן אלא אפי' רפאי מירפא :
קניסא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שארי והלכתא כמאן דאסר :
איבעיא להו מהו ליתן לתוכן [שכר]
רב נחמן ורב יהוד' אסרי ורבא שרי
רב יצחק בריה דרב יהודה שרא ליה לרב יצחק ברי' דרבי' למירמא בי' שכרא ורמא ביה חמרא ואפי' הכי לא
חש למילתא אמי' אקראי בעלמא הוא :
רב יצחק בר ביסנא הוו ליה הנהו מאני דפקוסנא דזבן מגוי מלנהו מיא ואנחינהו בשמשא ופקעי
אמי' ליה ר' אבא אסרתנהו עלך איסורא דלעלם אימור דאמור רבן מימלינהו מיא לאנוחינהו בשמשא מי
אמור
אמי' ר' יוסנא אמי' ר' אמי' כלי נתר אין להם טהרה עולמית
מאי כלי נתר
אמי' ר' יוסי בר אבין כלי מעפורת של צריף :
דבי פרוזיק רופילא אנוס הנהו כובי מפומבדיתא רמא בהו חמרא ואהדרינהו ניהליהו לאלתר
אתו שילוח לרב יהודה
הוי דבר שאין מכניסו לקיום וכל דבר שאין מכניסו לקיום משכשכן במים והן מותרין :
אמי' רב יהודה הני כובי דארמאי דבר שאין מכניסו לקיום הוא משכשכן במים והן מותרין :
אמי' רב פפי הני פתואתא דבי מכסי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים והן מותרין :
אמי' רב פפא הני חצבי שחמי דארמאי משכשכן במים ומותרין :
כסי רב איתי אסר ורב אשי שרי
אי שתי בהו גוי בפעם ראשונה כולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי בפעם שני
איכא דארמאי פעם ראשון ושני כולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי בפעם שלישי

והלכתא פעם ראשון ושני אסור שלישי מותר:
אמ' רב זביד הני מאני דקוני' אוכמי וחיוארי שרי ירוקי אסירי מאי טעמא משום דמצריך ואי אית בהו קרטופני כולהו אסירי:

דרש מרימר קוניה בין אוכמא בין חיורא בין ירוקא שרי
והני מילי לענין יין נסך אבל לענין חמץ בפסח כולהי אסירי:
בעו מיניה ממרימר הני מאני דקוניה מהו לאשתמושי בהו בפיסחא
ירוקי לא תיבעי לך דודאי אסירי
כי תיבעי לך חיורארי ואוכמי
והיכא דאית בהו קרטופני לא תיבעי לך דודאי אסירי
כי תיבעי לך דשיעי מאי

אמ' להו חזינ' להו דמדייתי ומדמדייתי ודאי בלעי והתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצ'

הכי גרסינן												
עבודה זרה		בחר פרק		לג		בחר עמוד		בחר שורה				
עיון		סינופסיס בטורים		סינופסיס בשורות		נוסחאות ללמוד						
רשימת עדי הנוסח (7)		תצוגה רגילה		תצוגה גמישה		יחידה > 12 / < 22		דפוס וילנא ע"א 43-45				
מ	וילנא	ת"ר	קנקנים	של	עובדי	כוכבים	חדשים	גרודים	מותרין	ישנים	מזופפין	אסורין
מ	ונציה (ר"פ - רפ"ג)	תנו רבנן	קנקנים	של	גוי'		חדשי'	גרודי'	מותרין	ישני'	מזופפין	אסורין
מ	פיזרו (רס"ט - רע"ז)	תנו רבנן	קנקני'	של	גוים		חדשי'	גרודי'	מותרין	ישנים	מזופפין	אסורין
מ	מינכן 95	ת"ר	קנקני'	של	גוים		חדשי'		מותרין	ישני'	מזופפין	אסורין
מ	ביהמ"ל 15	תנו רבנן	קנקנים	של	גוים		חדשים	[[גרודין]]	מותרין	ישנים	מזופפין	אסורין
מ	פריס 1337	ת"ר	קנקנים	של	גוים		חדשים		מותרין	ישנים	מזופפין	אסורין
מ	CUL: T-S Misc. 21.2	תנו רבנן	קנקנים	שלגוים			חדשים		מותרין	ישנים		אסורים

ספר הישר לר"ת (חלק החדושים) סימן תשטו

+עבודה זרה ל"ג א' (סי' (תק"א) [תרי"א], נ"ז ב')+

אין מעמידין. חדשים וזפותים אסורין. ישנים ואינן זפותים מותרין. ואפי' הנודות נמי מכניסין לקיוס על ידי הזפת כי גרודין מותרין. דכיון דאין היין עשוי להתקיים אלא ע"י הזפת כי אינה לזפת מותר שהרי מתקלקל בתוך העץ ואינו משתמר בו ודבר שאינו מכניסו לקיוס הואיל ומתקלקל היין בתוכו אפי' היה מכניסו לקיוס יין שנה בשיכשוך בעלמ' סגי ליה. אבל דבר שמכניסו לקיוס בלא זפת כגון קנקני' כי אית בהו זפת לא מהני בהו גרידא שהרי החרס מן היין (נבלע) [בלע] ומשתמר הוא לשם ובלא זפתו מכניס לקיוס הילכך גרידא לא מהניא בהו אלא או עירו או ליבון. וכן מוכח לקמן דקשרינן להו בהחזירן לכבשן האש עד שנשרה זיפתן בתוכן הוא דהוי מותר שהרי האור שרף טעם יין נסך שבדופני כלי חרס וזפת נמי כיון שנשרה ע"י האור בטל טעמו ומתקלקל. אבל קניסה שהוא מתוכו אף על פי שנשרה זיפתן לא מהני מידי שהרי עדיין נשמר טעם יין נסך בדופני הכלי. ולפי מה שפי' רבי' נרא' דהני חביות שלנו הואיל ואין מכניסן לקיוס אלא ע"י הזפת השרת זיפתן היינו הכשירן. אבל אותן חביות שבשאר מלכות ששמעתי שמכניסן לקיוס בלא זפת השרת זיפתן לא מהניא להו. מכת' רבי'.

כך היא גירסת הספרים וגירסת רש"י ת"ר נודות העובדי כוכבים גרודים חדשים מותרים ישנים ומזופפין אסורין - וכן נמי איתא לקמן (דף לג.) גבי קנקנים קנקנים של עובדי כוכבים גרודים חדשים מותרים ישנים ומזופפין אסורים ופרש"י וז"ל גרודים שלא נזפתו מעולם והם חדשים מותרים דכניסת יין זמן מועט לא בלע עור ודוקא נודות אבל כלי חרס בלע לאלתר ישנים ומזופפין כלומר ישנים או מזופפין אסורים ישנים אידי דכנוס בו יין נסך זמן מרובה בלע עור ומזופפין אפי' בחדא זימנא בלע זפת לין עכ"ל משמע מתוך פירושו שמחלק בין חדשים דנודות לחדשים דקנקנים דנודות קרי אף כשנתן בהם יין כבר אך לא זמן מרובה וחדשים דקנקנים לא קרי אלא כשלא נתן בהם יין כלל ופי' הטעם משום דחרס בלע לאלתר ואפי' בפעם ראשונה וכן פי' בסמוך ה"מ נודות היינו זיקי שהם של עור אבל קנקנים של חרס בלעי טובא

ונראה כי כשהתיר בנודות חדשים התיר אף על פי שכבר נתן בהן יין אלמא סבירא דלא מכניסן לקיום דאילו במכניסן אפי' בפעם אחת גזרו אף באינם זפותין וכן משמע בפ"ב (לקמן ע"ד:) הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים (ר"מ) מתיר בנגוב וחכמים אוסרים ומודה (ר"מ) בקנקנים שהם אסורים אף בנגוב ומה בין זה לזה אלו הקנקנים מכניסן לקיום אלו גת ומחץ ומשפך אין מכניסן לקיום והתם איירי באינם זפותין מדקתני סיפא דברייתא דגת ואם היו מזופפין אסורים משמע דרישא באינם זפותין איירי וקאמר התם רבא כי הוה משדר גולפי פי' חביות ריקניות והם של חרס סחיף להו אפומייהו וחתיים להו אבירצייהו מ"ט כל דבר שמכניסו לקיום לפי שעה גזרו בהן רבנן ולשון לפי שעה משמע אפילו בפעם אחת

הלכך קנקנים שמכניסן לקיום אין להתיר בחדשים כ"א בלא נתן יין כלל ולפי שיטתו שאוסר בנודות שאין מכניסן לקיום ישנים אף בלא זפת ואף על גב דלא בלעי כולי האי אם כן כלי העובדי כוכבים אף של כסף ושל עץ אינם מותרים אם לא בהגעלה ועירווי וגם יושט"ש וקנא"ש של עץ אף שלנו כיון שהם זפותין יאסרו אם נתן בהם יין שעה אחת או אפילו נגע בהם ויין טופח עליהם כך הצעה של שיטת הקונט' והרבה תמיהות יש

חדא דלשון שני הברייתות של קנקנים ושל נודות שוין ואין פי' שוה דבנודות מיקרו חדשים אף בשכבר נתן בהם יין ובקנקנים מפרש חדשים שלא נתן בהם יין כלל וע"ק שנתן דבריו לשיעורין ולא פירש לגבי נודות בכמה פעמים מיקרו ישנים וע"ק דלשון גרודים משמע שהיה בהן כבר זפת וגרדן ועוד תימה דמעשים בכל יום דכלי העובדי כוכבים של כסף שנהגו העולם לשכשכן במים להתירן בלא הגעלה ועירווי

וע"ק דגם מתוך שמעתין משמע דדבר שאין מכניסן לקיום אם אינם זפותין אפי' ישנים משכשכן במים ודי בכך דהנהו כובי דפומבדיתא דאנסו בי פרזק רופילא ורמא בהו חמרא וקאמר כל דבר שאין מכניסן לקיום משכשכן במים ומותרים ואין סברא לומר שלא הניח בו העובד כוכבים יין אלא פעם אחת ועוד קשיא מה שפי' אבל קנקנים שהם של חרס בלעי טובא דלא היה לו לתלות טעמו בזה אלא במה שמכניסן לקיום וכשתלה טעם דבריו בבליעה משמע דחרס אף אם אין מכניסן לקיום אסור ולקמן בפ"ב גבי ההיא דגולפי משמע דמותר מדקאמר כל דבר שמכניסו לקיום גזרו רבנן לפי שעה אטו זמן מרובה משמע הא דבר שאין מכניסו לקיום לא גזרו אף לזמן מרובה ועוד תימה דהא מעשים בכל יום בכלי חרס שלנו שאין מכניסין לקיום שנתן בהם ישראל יין הרבה וכשנוגע בהם עובד כוכבים אין עושין בו רק שכשוך לבד

ופי' הר"ר אליהו בן הר"ר יהודה ליישב גירסת הספרים דודאי נודות וקנקנים שניהם מכניסין לקיום וה"פ נודות העובדי כוכבים

חדשים שלא נתן בהם יין כלל דמאחר שהם גרודים שלא זפתן מעולם אי רמא בהו עובד כוכבים חמרא מידע ידיע אבל זפותים או שנזפתו ונשר זפתן אף חדשים אסורים כי שמא בשעת זפיתה או אחר זפיתה נתן בהם העובד כוכבים יין ולא ידיע

ישנים פי' שנתן בהם יין אפי' חדא זימנא אסורים דכל דבר שמכניסו לקיום אסור לפי שעה וכן בקנקנים ועתה אין שום חילוק בין נודות לקנקנים והא דלא עריב ותני להו משום דסוף הברייתות מתחלק זה מזה דגבי נודות קתני עובד כוכבים רבבן ועבדן וגבי קנקנים תני עובד כוכבים נותן לתוכן יין כו' ובסמוך ה"פ ה"מ נודות אף על גב דמכניסין לקיום סגי להו בעירווי משום דלא בלעי אבל קנקנים של חרס בלעי טפי

ולפי זה יש להתיר הקנא"ש והיושט"ש אף על פי שהם זפותין דכיון שאין מכניסין לקיום והשתא ניחא כל מה שהקשינו לפרש"י רק לשון גרודים

אכן רבינו תם הקשה לו מן ההלכות גדולות שפירשו הני מילי נודות שאין מכניסין לקיום אבל קנקנים שמכניסין לקיום לא ולפי זה אין להתיר הקנא"ש זפותות אף על פי שאין מכניסין לקיום דומיא דנודות לכך נראה לרבינו תם דגרס בשמעתין כדגרסינן בתוספתא (פ"ה) דמחלקת בין נודות לקנקנים וזה היא הצעה ופי'

נודות העובדי כוכבים גרודים מותרין חדשים זפותים אסורים

פירוש גרודים שאין בהן זפת מותרין ואפי' ישנים דכיון שאין מכניסין לקיום משכשכן במים ומותרים ואפי' היה בהם זפת אלא שנקלף דיין בשכשוך סגי כדמוכח בפי' אחרון (לקמן דף עד): דפריך מההוא דאע"פ שנקלף הזפת אסורה להיא דגת ומחץ שאינם זפותין ויין ששם בשעת זפיתה אינו אלא כזורק מים לטיט חדשים זפותים אסורים פי' חדשים שדומה שלא היה בהם יין מעולם אפי' אסורים שמאחר שהם זפותים דלמא רמא בהו עובד כוכבים חמרא ולא ידיע והזפת מבליע ואף על פי שאין מכניסין לקיום צריכין עירווי מפני שהזפת מבליע אף בפעם אחת ומסיים בה עובד כוכבים ריבבן ועבדן כו'

ובברייתא אחרת תניא קנקנים של עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים ומזופתין אסורין

פי' חדשים מותרין פי' דודאי עובד כוכבים לא נתן בהם יין מעולם כי מאחר שאינם זפותין אילו נתן בהם יין מינכר

ישנים זפותין נמי אסורין ואפילו נראין חדשים כי שמא נתן בהן העובד כוכבים יין ואינו ניכר

ישנים אפי' לא נתן בו אלא פעם אחת אסורין מפני שמכניסו לקיום

ולפי שיטת ר"ת יש לאסור קנא"ש וישטא"ש שלנו הזפופות במגע עובד כוכבים וצריך להגעיל אותם או לעשות בהם עירווי ואף על פי שאין מכניסין לקיום כדין נודות זפותות וכן אם קנה אותם חדשים זפותים מן העובד כוכבים הכל כדין נודות וקשה ממנהג העולם שנהגו בכ"מ לקנות חדשים מן העובדי כוכבים ואין עושין בהן לא עירווי ולא הגעלה

ור"י היה מפרש לישב המנהג דדוקא בימיהם שהיו רגילים להטיל בהם יין בשעת זפיתה יש לאסור דנהי דיין בשעת זפיתה אינו אלא כזורק מים לטיט כדפרישית גבי נודות יש לחוש שמא אחרי כן הטיל שם יין ולא ידיע אבל עתה שאינן רגילין להטיל בהם יין בשעת זפיתה אם נתן בהם יין אחר זפיתה היה ניכר

ומ"מ שלנו שנגע העובד כוכבים במשקה טופח לא מצינו היתר

ור"ת עצמו חזר בו בסוף והתחיל להתיר אף שלנו במגע עובד כוכבים בשכשוך בעלמא והראה טעם משום דאיכא תרתי לטיבותא דהא שהן של עץ ולא נבלע בהם היין כ"כ ע"י זפת ולא דמי לנודות שהן של עור ור"ד

הוא לבלוע יותר ע"י זפיתה **ועוד כי אינם טרודות כ"כ ביין** ולא דמי לכלי הגת ומחץ ומשפך דלקמן שהיין נבלע בהם ע"י זפיתה לפי שהן טרודות ביין וכתב ר' ברוך כי אעפ"כ לא היה עושה מעשה לכתחלה להתירן בשכשוך אבל בדיעבד אם נתנו בהם יין אחר מגע העובד כוכבים לא היה אוסר,

בסיומא בברייתא דקנקנים תניא בתוספתא ושכנס בהם עובד כוכבים מים ישראל מותר להכניס לתוכם יין ושכנס בה עובד כוכבים יין ישראל ממלא אות' מים ג' ימים מעת לעת וכונס לתוכה יין ואינו חושש ושכנס בה עובד כוכבים יין וישראל ציר ומוריסי מותר להכניס לתוכה יין ועלה בעי תלמודא לכתחלה או דיעבד פי' מה שאומר וישראל ציר או מוריסי רוצה לומר דלכתחלה יתננו שם כמו שכר או דוקא דיעבד ומיהו אף בדיעבד יתן יין אחריו דציר שורף וניחא דפשיטא ליה לתלמודא בסמוך ציר שורף אור לא כ"ש אבל לגירסת הספרים דגרסי עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר או מוריסי קשה מאי קבעי פשיטא דלכתחלה קאמר דהא קתני בהדיא נותן ועוד קשה מנא ליה לתלמודא דציר שורף ליין שמותר ליכנס בו יין אחריו.

[תוספות רבינו אלחנן].

ת"ר נודות הגוים גרורים חדשים מותרים ישנים ומזופפין אסורין. כך כתוב בספרים, וזה לשון עצמו כתוב לקמן בספרים גבי קנקנים, ת"ר קנקנים של גוים גרורין חדשים מותרים ישנים ומזופפין אסורין. וכאן גבי נודות פירש"י גרורין שאין בהם זפת והן חדשים שלא היה בהן יין כי אם זמן מועט מותרין דבכניסת יין זמן מועט לא בלע עור, ודווקא נודות אבל כלי חרס בלע לאלתר. ישנים שהיה בהן יין זמן מרובה, או מזופפין אפי' חדשים בחדא זימנא אסורין דעל ידי הזפיתה בלע עור בחדא זימנא, ועל ידי כניסת יין זמן מרובה בלע עור אפי' בלא זפיתה. ולקמן בסמוך פירש"י נמי סבר רב אחא למימר הני מילי נודות דהיינו זיקי שהן של עור וסגי להו בעירווי אבל קנקנים של חרס בלעי טפי ולא סגי בהכי.

וקשה לר' על פירש"י שלא פירש התלמוד עכשיו שיעור חדשים וישנים בכמה יקרא זמן מועט ובכמה זמן מרובה איזה שיעור נתן לדבר, כי אין נראה לפרש שבפעם ראשונה יחשבו חדשים ובתרי זימני יחשב ישנים. ועוד קשה דברייתא דקנקנים לא נוכל לפרש כמו הך דנודות אעפ"י ששנוי בה זה הלשון עצמו השנוי בנודות, שהרי רש"י עצמו פירש (גם) [גבי] נודות וקנקנים אסורין אפי' בחדא זימנא כדפרישית משום דחרס בלע טפי. וגם על אותו פי' שמפרש אבל קנקנים לא משום דחרס בלע טפי, (ו)קשה לר' דהא אין צריך טעם זה דהא קנקנים מכניסין לקיום כדאמר בסוף פרק בתרא (ע"ד ע"ב) ת"ר הגת והמחץ והמשפך של גוים רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרים ומודה רבי בקנקנים של גוים שהן אסורין, ומה הפרש בין זה לזה, (וכי) קנקנים מכניסין לקיום וזה גת ומשפך ומחץ אין מכניסין לקיום, והתם אמרינן רבא כי הוה משדר גולפי להרפנאי צייר להו אפומייהו וחתים להו אבירצייהו, קסבר כל שמכניסו לקיום אפי' לפי שעה גזרו ביה רבנן, וא"כ ודאי בקנקנים יש לנו לאסור כאן בזימנא חדא מטעמא דמכניסו לקיום.

ואין נראה לומר דהאי דחשיב לקמן קנקנים מכניסין לקיום היינו דוקא בזפותין אבל בלא זפיתה לא, דמדקתני בסיפא דברייתא דרבי ורבנן דשל עץ ושל אבן מנגבן והם טהורין ואם היו מזופפין אסורין, מכלל דרישא בלא זפיתה מיירא.

ואין נראה נמי לומר דלפי שעה דלקמן לאו בחדא זימנא אלא בדי' פעמים או בה' או יותר כמו שנקראין כאן ישנים לפירש"י, חדא דלפי שעה היינו כל דהו, ועוד אפי' נודות דאין מכניסין לקיום אסרינן הכא ישנים בלא זפיתה לר' שלמה.

ונודות צריך לומר שאין מכניסין לקיום מדשרי להו בכניסת יין זמן מועט בלא זפיתה, ואי מכניסין לקיום אפי' לפי שעה אסרינן כדפרישית, ממה נפשך אין לפרש בברייתא דקנקנים מה שפירש"י בנודות אי משום טעמא דרבי' ש"י גופיה דחרס בלע אי משום דמכניסין לקיום וצריך לפרש כמו שאפרש לפי ר"ת.

ותימה מה זה שדילג רבי' שלמה לפרש כאן שאין לפרשה בהך דנודות אעפ"י שיש בה זה הלשון עצמו, ויש להקשות לרש"י שאוסר נודות ישנים אף על גב דאין מכניסין לקיום וגם אינן זפותים, מהא דאמר לקמן בשמעתין [ע"ב] גבי דבי פרוק רופילא דאנסו הני כובי דפומבדיתא ורמו בהו חמרא ואהדרינהו ניהליהו, וקאמר עלה כל דבר שאין מכניסין לקיום משכשכו במים ומותר, ודוחק הוא לומר דהתם הוי כמו נודות חדשים שהגוים לא שמו בהן יין נסך כי אם זמן מועט, אבל ישנים אסורים בנודות, שלפי זה נאסור כל כלי חרס שלנו שנשתמשו בהן גוי זמן גדול, אפי' נתנו בו מים בתחילתו, ואפי' כלי (חרס) [זכוכית] כמו כוסות, דמאי שנא כוסות מנודות.

ובזה י"ל דנודות [בלעי] טפי [מכלי זכוכית], ומ"מ כלי חרס שלנו שנשתמש בו גוי ימים רבים נאסור מטעם נודות ישנים, דלא גריעי כלי חרס מנודות, ועוד דאפי' בזימנא חדא היה לנו לאסור כלי חרס שלנו אף על גב דאין מכניסין לקיום, דהא רש"י עצמו פי' דדוקא נודות, אבל כלי חרס בלעי לאלתר, ודומיא שאין מכניסין לקיום הוא סובר דאסרינן כלי חרס, וזה אי אפשר לאסור כלי חרס בחדא זימנא באין מכניסין לקיום וכל התלמוד חולק על זה. ועוד דאפי' לימים רבים אין לאסור באין מכניסין לקיום, דמדקאמר לקמן גבי רבא כי הוה משדר גולפי להרפניא וכו' קסבר כל שמכניסו לקיום אפי' לפי שעה גזרו ביה רבנן, פי' אם יהא בו גוי לפי שעה, משמע דאי לאו מילתא דרבא לא הוה ידעינן דאסרינן אפי' במכניסין לקיום לפי שעה כי אם לזמן מרובה, מכלל דאין מכניסין לקיום אפי' לזמן מרובה לא הוה אסרינן, ודוקא במכניסין לקיום גזרינן בלפי שעה אטו זמן מרובה, אבל באין מכניסין לקיום לא שייך למיגזר מידי בלפי שעה, משום דאפי' לזמן מרובה אין ראוי לאוסרו.

ונראה לי דצ"ע למה נאמר דהא דאמר כל שמכניסין לקיום כבעין קנקנים קאמרינן שהם של חרס דמהני טעמא דמכניסו לקיום בהדי טעמא דכלי חרס בלעי טובא וסתם יין משתמר בכלי חרס כדאמר משתמר בפחות שבכלים [ע"י תענית ז' ע"א], ואמרינן כולי עלמא רמו ליה במאני דפחרא בנדריים [נ' ע"ב] ובתענית (שם) גבי ר' יהושע בן חנניא, אבל בשאר דברים לא החמירו במכניסו לקיום לאסור לפי שעה, ולפי זה נוכל לומר יפה דנודות הוו מכניסין לקיום, ולא תקשי מידי למה הוצרך רש"י לפרש לקמן סבר רב אחא למימר הני"מ נודות אבל קנקנים לא משום דחרס בלע טפי, שלא היה יכול לפרש טעמא דמכניסין לקיום שהרי גם נודות שוים לקנקנים בזה שגם נודות מכניסין לקיום, ולא תקשי נמי אמאי לא אמרינן בנודות דמשכשכן במים ומותרים, דהא הוי מכניסין לקיום, ולענין זה יועיל בהן כשהם ישנים טעמא דמכניסין לקיום דלא סגי בשיכשוך, ולפי"ז היו חביות שלנו שהן של עץ מותרות בשיכשוך בלפי שעה [כ]בנודות חדשים אף על גב דמכניסין לקיום, אבל אם עמד יין של גוי זמן מרובה היו אסורין בנודות ישנים וגם בדרדורים של גוים דלעיל [ל"ב ע"א] הם של עץ כמו שמפרש ר"ת בפ"י דמס' כלים בהך שמעתא.

ומיהו נראה לי דאי אפשר לומר כן דהא אי מהני ביה טעמא דמכניסו לקיום שלא להתירו בשיכשוך כששהה בו יין של גוי זמן מרובה דהיינו ישנים, היה לו להחמיר בו בלפי שעה (בכל חרס) [בנודות] כיון שרגילות להכניס בו לקיום כמו בכלי חרס. וגם קושיא ראשונה דמוכח דקנקנים מכניסין לקיום וקשה על מה שהוצרך רש"י טעמא אבל קנקנים לא משום דחרס בלע טפי אינה מתורצת, דעל כרחו אין מכניסין לקיום מדלא אסרינן בהו לפי שעה. וממה שפירשתי דקנקנים מכניסין לקיום, ומהאי טעמא מחמיר בהו רבי בההיא בפי' בתרא יותר מגת ומחץ ומשפך דלא סגי בניגוב, קשה על פי' רש"י שפי' לקמן בשמעתין, כסי ר' אחי אסר וכו' דבחד זימנא מיתסרא ביין של גוים אם לא נתן בהם מים או יין של ישראל ג' פעמים בתחילתן, וטעמא משום דחרס בלע טובא, דהא בקנקנים אין מועיל טעם זה אלא צריך טעמא דמכניסין לקיום, ואילו כסי אין מכניסין לקיום, וצריך לפרש לקמן בהך דכסי בענין אחר כמו שמפרש ר"ת. ואף על גב דלרבנן דרבי אסרינן גת ומחץ ומשפך דלא סגי בניגוב אף על גב דאין מכניסין לקיום, היינו משום דכלי הגת בלע טפי ואין ללמוד

משם שאר כלי חרס. ועוד יש לתרץ דאפי' לפי' רש"י דלקמן דכסי הוצרך לומר בקנקנים טעמא דמכניסו לקיום כדי לאסור אפי' היכא דשרינן בכסי, כגון שנתנו בהם מים קודם דאשתי בהן גוי.

ולשיטת רבי שלמה יש לאסור קנקנים שלנו הנקראים יושטש וקנש המזופפות אף על גב דאין מכניסן לקיום כדפרישית, וקדירות של חרס שלנו אסרינן אפי' בחדא זימנא אם לא נתנו בהם מים מתחילתו לפירש"י דכסי דלקמן.

ונראה לרבי' יעקב כגירסת התוספתא [פ"ה ה"ד] דמדתנו התם הך דנודות ודקנקנים בהדי הדדי, ואינו מענין אחד. וה"ג לה התם נודות הגוים גרורין מותרין חדשים וזפותים (גבי) [אסורים גוי] ריבבן ועיבדן וכו' קנקנים של גוים חדשות מותרות ישנות זפופות אסורות ושכנס בהן גוי מים מותר ישראל להכניס לתוכה יין וכשכנס בה גוי יין ישראל ממלא אותה מים גי' ימים מעת לעת כונס לתוכה יין ואינו חושש, ושכנס בו גוי יין [וישראל] ציר ומורייס מותר ישראל להכניס לתוכה יין.

וה"פ נודות הגוים גרורין שאין בהן זפת מותרין אפי' ישנים שהיה בהן יין, הואיל ואין מכניסן לקיום וכדאמרינן לקמן בשמעתין כל דבר שאין מכניסו לקיום משכשכו במים ומותר, ולא שנא לא היה בהם זפת מעולם ולא שנא היה בהן ונקלף מותרין בשכשוך המים, דלקמן בפ' בתרא [ע"ד ע"ב] מוכח דאין לומר שכלי זפות בולע טפי על ידי הזפת אפי' מעבר לזפת, משאם לא היה בו זפת כלל, דפריך תלמודא מהא דקתני וחכמים אומרים אעפ"י שקילף הזפת הרי זו אסורה, וההיא דגת ומחץ ומשפך שאינן זפותין.

חדשים זפותין אסורין, פי' אפי' חדשים כיון דזפותים אסורין, וחדשים מיקרו חדשים ממש שנראה שלא היה בהן יין כלל, ואסורין משום דשמא רמא בהו הגוי חמרא ולא ידיע שאין ניכר מפני הזפת, וזפת מבליע בחדא זימנא וצריך עירוי. אבל אין לפרש מפני היין הניתן בשעת זפיתה, דלמ"ד בסמוך דהוי כזורק מים לטיט מאי איכא למימר.

קנקנים חדשות מותרות, פי' דאיכא תרתי לטיבותא, חדשות שלא היה בהן יין מעולם וגם אינן זפותות, וקמ"ל דלא גזרינן דלמא רמא בהו גוי חמרא פורתא ולא ידיע, שאז יהיו אסורין משום דמכניסן לקיום, דבלא זפיתה היה ניכר יפה אם כנסו בהם גוי.

ישנות שכנסו בהן יין אפילו פעם אחת אסורות, דכל שמכניסן לקיום אפי' לפי שעה גזרו ביה רבנן, או זפופות אפי' נראה שלא ניתן בהם יין מעולם אסורות, דלא מינכר הואיל ואיכא זפת כדפרישית וזפת מבליע בחדא זימנא.

ורבי' יעקב מ"כ פי' זפופות אסורות משום יין של שעת זפיה, דלא אמרינן כזורק מים לטיט אלא בנודות משום זוהמא דעור, אבל זיפות דקנקנים לא אזיל לאיבוד והוי כזיפות דגת דמיתסר לקמן משום הכי בפי' בתרא (ע"ג ע"ב) מיהו לא היה צריך כאן לפי' זה, אלא משום דדלמא רמא בהו גוי חמרא ולא ידיע משום זפת, דעל כרחך בנודות צריך לומר כן כדפרי'.

ומיהו סובר ר"ת, דאפי' ידוע לנו שלא נתן בהן גוי יין אחר עשייתן אסורות משום שעת זפיתה, ואיני יודע למה לו לפרש כן, דהשתא לא הוי איסור זפופות בקנקנים כמו בנודות.

ויושט"ש וקנ"ש שלנו שהן זפופות יש תימה היאך אנו נוהגין לנהוג היתר בחדשות, אמאי לא אסרינן מטעמא דאימר רמא בהן גוי חמרא ולא ידיע, או משום דאפי' יין של זפיתה אוסר לרבי' יעקב. ואו"ר שיש ליתן טעם ולומר דשלנו אין רגילין לתת בהן עכשיו יין בשעת זפיתה, הואיל וכן וגם משום דאימר רמא ביה גוי חמרא ולא ידיע אין לאסור דהואיל ולא ניתן בו יין בשעת זפיתה היה ניכר יפה אם היה כונס בהן יין אחר עשייתן. והנוהג בהן לעשות עירוי או להרתיחן אפי' חדשות תבוא עליו ברכה. ולשיטת ר"ת שפי' אסורות יושט"ש וקנ"ש שלנו הזפופות בחדא זימנא שהיה בהן יין, אסור אף על גב דאין מכניסן לקיום, דהא חזינן בנודות דאמר דזפת מבליע בחדא זימנא אעפ"י דאין מכניסן לקיום אבל קנקנים דמכניסן לקיום לא.

וה"ר אליהו זצ"ל היה רוצה להתיר יושט"ש וקנ"ש שלנו על ידי שיכשוך מים אפי' זפותות כשאר דברים שאין מכניסין לקיום, והיה מפרש דנודות וקנקנים שניהם מכניסין לקיום.

ואו"ר שיש לישב גירסת הספרים לפי שיטה זו ונפרש בין בנודות בין בקנקנים בענין אחד, וחדשים היינו שלא היה בהן יין מעולם ומותרים בלא זפת דאי רמא בהו חמרא הוה ידיע, ישנים או זפותין אסורין בין נודות בין קנקנים משום דמכניסין לקיום אפי' בלא זפיתה, זפותין אפי' חדשים אסורין דאימר רמא בהו גוי חמרא ולא ידיע, ולקמן (ה"מ) [ה"פ] נודות דאע"ג דמכניסין לקיום לא בלעי כקנקנים של חרס, אבל קנקנים לא וכו'. וקשה קצת אמאי לא עירב ותני להו בברייתא אף על גב דמיתנו גבי הדדי, ויש לשון אחר בשניהם לגירסת הספרים. וי"ל משום דבנודות מסיים בהו רובבן ועוברן וכו', ובקנקנים מסיים ענין אחר ושכנס בהו גוי יין וכו'. ואף על גב דסיומא דקנקנים שייך בנודות דעירו גי ימים, שמא דין דכניסת ציר ומוריסי השנוי בקנקנים אינן בנודות, או שמא אין רגילות לכנוס ציר ומוריסי בנודות, דהא לר"ת נמי לא (שנא) [שנה] דין נודות וקנקנים זה אחר זה. ואחר כך ישנה סיומא דנודות וסיומא דקנקנים ביחד, וליהוי קאי אתרווייהו, לפי זה היה מתיישב יפה כדי ליישב גירסת הספרים.

ואמנם ר"ת הקשה לו מהלכות גדולות שהבאתי שכתב בהן סבר רב אחא למימר הנ"מ נודות דאין מכניסין לקיום אבל קנקנים דמכניסין לקיום לא, הרי לך דנודות אעפ"י שאין מכניסין לקיום אסורין וכן כלי עץ שלנו הואיל וזפופות. והא דאמר לקמן בפי' בתרא [ע"ד ע"ב] ומה הפרש בין זה לזה בין גת לקנקנים זה מכניסו לקיום וכו', והיה לו לפרש מה בין גת לנודות זה מעור וזה מאבן ועץ וחרס, ולא חש להאריך, אי נמי משום דלא קתני ומודה ר' בנודות כדקאמר ומודה רבי בקנקנים. ונראין דברי ה"ג דסתם כלים שמכניסין לקיום שבתלמוד הן מחרס כדאמר בפי' הנודר מן המבושל (נ' ע"א) גבי ברתיא דקיסר דכ"ע רמו ליה במאני דפחרא. והא דאמר לעיל [ל"ב ע"א] שמא יבקע נודו ויתפרנו על גבי נודו ולא תיקשי דא"כ משמע דנודות הוו מכניסין לקיום ואסורין, ואני פירש' לגירסת התוספתא דגרורין בלא זפת אפי' ישנים מותרים, דלעיל מיירי בנודות זפותין וכגון שלא גירר הזפת.

ושוב חזר בו ר"ת לדקדק ולמצוא היתר בקנקנים שלנו יושט"ש וקנ"ש להעמיד המנהג, כי היה אומר שהיה תחלה מנהג להיתר, ונראה לו להתיר משום דאע"ג דנודות אסורין אף על גב דאין מכניסין לקיום כיון שמעור רך הוא בלע ונאסר על ידי הזפת כדקתני בברייתא דתוספתא שפירשתי חדשים זפותין דבחדא זימנא דרמא ביה שמא חמרא מבליע הזפת, וכן גת ומחץ ומשפך כל עצמן עשוין לייך וכולן כלי הגת יש להחמיר בהן על ידי זפיתה, אבל יושט"ש וקנ"ש אין מכניסו לקיום ולא הוו כגת ומחץ והם לכל מיני משקה כגון כובי' וכגון [להלך ע"ה ע"א] חלתא דדיקולי וכל סתם כלי עץ אין בהם הזפיתה, וגם במחץ ובגת ומשפך יותר משאר כלים, ואין לי לאסור שאר כלי עץ על ידי זפיתה בלא ראייה דהואיל ובלא זפיתה מותרין בשיכשוך המים אין הזפת אוסרן, אעפ"י שאוסר נודות של עור. ומביא ראייה מדאמר בשלהי ע"ז [ע"ד ע"ב] גבי גת של אבן שזפתה גוי מנגבה והיא טהורה וקאמר בגמרא דאפי' דרך בה שנסתמש בה הרבה פעמים יין לא היתה צריכה רק ניגוב אי לאו משום פילי, דקאמר רבא דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב ומשום (דאלו אמרא) [דעייל חמרא] על ידי דריכה כהיא (שם) דאתא לקמי' דר' חייא וכו', הא ודאי בניגוב סגי לה וניגוב דגת (בהדחה רשאי) [כהדחה דשאר] כלי עץ, דגבי גת של עץ ושל אבן שאינן זפותין תניא התם בסמוך דצריך ניגוב, ושאר כלים סגי להו בהדחה, דאין הניגוב להפליט מה שבפנים כי אם להדיח יפה מבחוץ, וכי איכא זפת אית לן למיבעי עירו אי זפת אוסר, ואי בעי עירו ניגוב במקום עירו לאו כלום הוא, וא"כ מאי האי דהוה קאמר בניגוב בעלמא סגי לה והלא זפותה היתה הגת, אלא ש"מ שזפת אינו אוסר, ומתוך כך הוא מתיר גם אותן דליים שפיהן מזופף כלי מדת היין הנקראים ילייץ, כמו שבגת לא הוה מהני זפת אלא הוי בניגוב כמו בלא זפת, אי לאו משום פילי, כמו כן בשאר כלים לא תועיל הזפת אלא הוי בהדחה כמו בלא זפת מאחר שאין מכניסין לקיום. ומיהו אומר ר' דאין משם ראייה גמורה, דהתם מפרש"י דגת של אבן אין מזפין אותה

רק זפיפה קלושה ומועטת, דהא בשל עץ קתני התם במשנה רבי אומר ינגב וחכמים אומרים יקלף את הזפת, ובשל עץ אומר רש"י שרגילין לזפת יותר, והלכך גם כלי עץ שלנו שיש בהן זפת הרבה יש לאסור על ידי הזפיתה. ומיהו לר"ת יכולות להיות הזפיפות שוות, וגם מספקא לי דשמא בכלי עץ שלנו המזופפין יש לאסור על ידי פילי אף על גב דליכא בהו דריכה וצ"ע.

ומה שמביאים ראיה מתלמוד ירושלמי [ה"ד] דזפת נבלע בקנקנים, מדקאמר התם על [ידי] זפת הן בלעות, אור"ת דלאו ראיה היא, דקאמר התם קנקני גוים חדשות מותרות אעפ"י שהן זפותות וישנות אסורות אעפ"י שאינן זפותות, הכא את אמר זפותות מותרות והכא את אמר זפותות אסורות, א"ר אבהו אני עמדתי על זפתן של קנקנים ואין נותנין לתוכן חומץ בשעה שזופתין אותן, ואחר מיכן אומר א"ר אבא הלך ר' עקיבא לזיפרין אתון שאלין ליה קנקנים במה היא טהרתן, אמר מזה למדתי עליהן ומה אם בשעת שאינן זפותות את אמר מותרות בשעה שהן זפותות ונקלפה זפתן לא כל שכן, וכשבאתי אצל חברי אמרו לי על ידי זפת הן בולעות. וה"פ קנקנים של גוים ישנות זפותות מה היא טהרתן אי סגי להו בקילוף הזפת או לא, ור' עקיבא השיב מה הם בשעה שאינן זפותות את אמר מותרות כשהן חדשות ולא חיישינן דלמא רמא בהו גוי חמרא ולא ידיע, אף על גב דאיכא למיטעי דלמא רמא בהו פורתא, בשעה שהן זפותות ורמא בהו חמרא ונקלפה זפתן (האזל) [הא אזל] ליה ההוא חמרא בשעת זפיתה וההוא חמרא דהכניס אחר כך, ואין לי לומר שנבלע היין בחרס מעבר לזפת, ואמרו לו על ידי זפת הן בולעות כשהכניס בהן גוי יין ונבלע היין בחרס מעבר לזפת ונאסרו בכך משום דהוי מכניסן לקיום, ולא מכח הזפיתה נאסרו כלל. ומה שאומר הירושלמי קנקנים חדשות מותרות אעפ"י שהן זפופות, חולק על תלמוד שלנו דהא אסרינן קנקנים זפופות אפי' חדשות כדפרי' לעיל, מ"ר. ועוד צריך לעיין בפתרון דברי הירושלמי כי אין מיושב טעם של ק"ו של ר' עקיבא שפיר דמה זה לזה, ובתר הכי קאמר אכתי בירושלמי קנקנים שאינן זפותות ר' יסא אמר אסורות ר' אמי אמר מותרות.

חדושי הרמב"ן עבודה זרה לג. א

הכי גריס רש"י ז"ל נודות הגוים גרודין [חדשים] מותרים ישנים ומזופפין אסורים. ופי' גרודין והם חדשים מותרין דבכניסת היין זמן מועט לא בלע עור, ודוקא נודות אבל כלי חרס אסור לאלתר, ישנים ומזופפין כלומר ישנים או מזופפין אסור, [ישנים איידי] דכנוס [בהן] יין נסך זמן מרובה בלע עור, ומזופפין אפי' בחדא זימנא בלע זפת ליין, אלו דברי רש"י ז"ל,

ולא נתברר בדבריו אם הוא סבור שהנודות דבר שמכניסו לקיום הן או אין מכניסו לקיום, ובה"ג ז"ל כתב שאין מכניסו לקיום, ומדברי רש"י ז"ל עצמו נראה כן שהוא כתב לקמן אבטא דטייעי שהוא כמכניסו לקיום מפני שהולכי דרכים נושאים אותו למרחוק מלא מים הא שאר נודות אין מכניסן לקיום, ואם כן הוא כלי חרס אף על פי שאין מכניסן לקיום צריכין עירו מידברי רש"י,

והא דאמרינן בפ' השוכר אלמא כל דבר שמכניסו לקיום אפי' לפי שעה גזרו ביה רבנן ה"מ בגולפי דידן שתחילת תשמישן ע"י ישראל אבל בדידהו לא כלומר בכלי חרס של גוים שתחילת תשמישן בידי גוים אפי' אין מכניסן לקיום אסורין מיד, והיינו דגרסינן בפ' השוכר הגת והמחץ והמשפך של גוים רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרים פי' אלא בעירו, והתם בשדרך בה אפי' פעם אחת ובשאינן זפותות כדמוכח התם וכדפי' רש"י, ומתני' בשלא דרך בה ואסר בשל חרס שאין מכניסן לקיום, הא למדנו שכל כלי חרס שתחלת תשמישו בידי גוים אסורין ואין להם תקנה אלא בהכשר גדול דהיינו עירו, והא דתניא לקמן קנקנים ה"ה לכלי חרס אחרים שאין מכניסן לקיום אלא רבותא קתני דאפי' קנקנים סגי להו בעירו.

ואם באנו לומר נודות לדעת רש"י ז"ל מכניסן לקיום הוא ולפיכך כתב דכלי חרס אסורין אפי' לפי שעה ואפ"ה נודות שרו, צריכין אנו לומר דהא דאמרינן התם בפ' השוכר כל דבר שמכניסו לקיום אפי' לפי שעה גזרו ביה רבנן דוקא בגולפי שהם של חרס אבל לא בכלי עור ועץ, ולהאי לישנא כלי חרס שאין מכניסו לקיום לא גזרו ביה רבנן אפי' בשתחלת תשמישן בידי גוים ואין זה נכון, ועוד אכתוב בזה לקמן.

ולפי לשון ראשון שאמרנו יש לדקדק בהא שהזכרנו שהיא שנויה בפ' השוכר בגת ומחץ ומשפך של גוים של עץ ושל אבן וכו' ושל חרס אסורה ומשמע מדקתני לה סתמא דבין בחדשים בין בישנים היא, ועוד דמתני' אוקימנא בשלא דרך בה וברייתא בשדרך בה והיינו חדשים וישנים, וקשיא חדשים אחדשים דהכא מותרים בהדחה והתם צריכין ניגוב וקשיא נמי ישנים אישנים דהכא קתני אסורים ומשמע דצריכין עירוי וכענין ששנינו שם וחכמים אסורין דהיינו צריכין עירוי והתם סגי להו בניגוב, ולשון האחר קשיא של חרס דהכא אין מכניסין לקיום מותרין והתם אף על פי שקלף את הזפת אסורה מכלל דאינה זפותה נמי ואף על פי שלא דרך בה נמי אלא דשוי בה פורתא חמרא לפי שעה, וכך פי' רש"י התם.

ואיכא למימר דינא דגת ומחץ ומשפך דאינון כלי הגת לא דמי לא לדבר שמכניסו לקיום דצריך עירוי ולא לדבר שאין מכניסו לקיום דאפילו בישנים סגי בשכשוך, אלא מכיון שנשתמש בהם בגת אחת יצאו מתורת חדשים להצריכין ניגוב ומכיון שאין משתמשים בהם אלא משנה לשנה אין ישונן מוסיף להם כלום, אבל נודות אף על פי שאין מכניסין לקיום מכיון שנתישנו נעשו כמכניסין לקיום, ומתני' דהתם דאוקימנא דלא דרך בה ואפילו הכי של עץ בעי קליפה וניגוב ושל חרס אסורה (כמו שזפיתתן גלולה) [כיון שזפיתתן גדולה] דרכן להחליף בהם יין פעמים הרבה למתק הזפת וכישנים דידהו דמי ולא לפי שעה מיקרי.

ויש עוד לפרש דנודות נמי בניגוב סגי להו דכענין גת ומחץ ומשפך הן, והא דקתני אסורין משום דלא מיתני ליה הכשרן דישנים נגוב ומזופתין יקלוף וידיח או יערם כמות שהן ולא בעי תנא לארווחי בה הכא דלאו לענין הכשר כלים נשנית, מיהו הכשר שלהם נלמוד מן הדומה להם שהן הגת וכליו ואין דינם כדבר שמכניסו לקיום ולא כדבר שאין מכניסו לקיום אלא לפי שעה בשכשוך נתישנו או נשתהה שם הרבה כעין הגת שזפתה צריכה הכשר בינוני דהיינו ניגוב, ומיהו בהכי סגי בין בכלי עץ בין בשל עור וכדאמרין התם בהשוכר דעמרא מנגבן ולא גרע עור מצמר לענין ניגוב דשייך ביה ודאי, כל זה לפי פי' רש"י ז"ל.

ואין הפירוש מחוור דתניא נמי לקמן גבי קנקנים כה"ג ואיבעיא לן התם לפרושי חדשים שלא הכניס בהם יין מעולם ישנים אסורים שהכניס בהם אפילו פעם אחת שהרי קנקנים של חרס הם ומכניסין לקיום הן ולא לתר אסורים, הילכך לא דאיך האי לישנא דהכא את אמר חדשים שלא נכנס בהם יין מעולם והכא את אמר בישנים ושלשה פעמים, ולחדשים דהכא קרית להו התם ישנים.

ואיכא דקשיא ליה תו מעובדא דהנהו זיקי דרמא בהו בר עדי חמרא ומשמע לכאורה [ד]לפי שעה הוה תרי ותלתא זמני רמא בהו ואהדרינהו ואפ"ה קא מצריך להו ר' ירמיה עירוי אלמא נודות בלפי שעה נמי אסירי, ואין לחלק בהם ולומר התם בשמכניסין לקיום דכל נודות שוים הם בכך וסתם הזכירו אותם בגמ', וא"ת שהעמיד בהם יינו זמן מרובה והיו חדשים ונתישנו בידו הא קאמרין עלייהו ה"מ דידן דהתירא בלעי משמע שהיו ישנים ביד ישראל, וי"ל ל"ק דזפותין היו והיה צריך לקלף לפיכך ערו אותם, שאין הטעם בזפותין משום שעת זפיתה בלבד אלא זפת לעולם בולע וצריך קליפה.

ויש שאין גורסין בברייתא ומזופפין אלא ה"ג נודות הגוים גרורין הרי אלו מותרים זפותות הרי אלו אסורות, וכך פירושה נודות הגוים שאין מכניסין לקיום גרורין הרי אלו מותרים אף על פי שהם ישנים, זפותות הרי אלו אסורין אף על פי שהם חדשים שהזפת בולע את היין, ואפילו אינו יודע אסורים שבשעת הזפת מכניסין בהם יין למתקו כדאמרין בירושלמי אני עמדתי על זפתן של קנקנים והן נותנין לתוכן חומץ בשעת הזפת, וסתם אסורין היינו עירוי, וה"נ איתמר בפ' השוכר, וק"ל מהא דגרסינן בשלהי פרק השוכר מההוא דא"ל לר' חייא הב לי גברא דמדכי לי למעצרתאי ואזל רב חזייה דשיע טובא וא"ל בניגוב סגי ליה הדר חזייה דאיפלי פילא מתותיה ואמר דקלוף בעינן, פי' דמעיקרא סבר דלא דרך בה כיון דשיע הילכך סגי ליה בניגוב ולבסוף אמר ודאי דרך בה ובעינן קלוף, וש"מ דמידי דלא מפלו מיניה פילי בניגוב סגי ליה אף על גב דמוזפת אלמא זפת לא בלע בדבר שאין מכניסו לקיום וסגי בניגוב, והני נודות נמי חדשים דלא מפלו מיניהו פילי

אמאי לא סגי להו בניגוב, ואיכא למימר זפיתתן של נודות דומה לגת של עץ דצריך קליפה או עירווי אף על פי שלא דרך בה.

ובשם ר"ת ז"ל פירשו נודות מכניסן לקיום דומיא דקנקנים דקתני להו לקמן, גרורין מותרין שלא נשתמש בהן יין מעולם שאלו נכנס בהם יין ניכר הוא, מזופתין אפילו לפי שעה גזרו ביה רבנן וצריך עירווי או מפני הזפת שבולע וצריך קילוף וניגוב, והאי דהורו לקמן בדרי' יצחק בר יוסף שמערן כדי שלא יצטרך לקלוף את הזפת ולנגב כדפרישית, ויכול אתה לגרוס חדשים גרורין מותרים ישנים או מזופפין אסורים, וכן אין צריך למחוק מה שכתוב בקצת נוסחאות נודות הגוים וקנקניהם לפי פי' זה, אבל כיון דקתני לה לקמן גבי קנקנים משמע ודאי דלי'ג לה הכא, וזה הלשון הגון.

ומצאתי בירושלמי ארמיא אתבזעת זיקיה וקבלה ישראל גו דידיה אתא עובדא קמי רבן אמרו ממלא אותן מים ג' ימים מעת לעת, ר' יוסי אזל לצור חמא זיקין זעירין וישראל זבנין אמר מאן שרא לכוון אתון שאלון לר' יצחק ולר' מני ואסרון, מהא משמע דאפילו לפי שעה ואפילו נודות קטנים צריכין הכשר גדול, והיו הם נוהגים קולא בקטנים לפי שהיו סבורין שאין מכניסן לקיום, וכשבא מעשה לפני חכמים אסרום עליהם מפני שמכניסן לקיום הם ואין צריך לומר בגדולים, וכן הדעת מכרעת מהא דאמרין בנודות אסור לעשות ממנו שטיחין ע"ג חמור משום דרוצה בקיומו הוא דבליעי וחמרא מינכר בהו דומיא דחרס אדרייני, ואי לאו מכניסן לקיום הן לא שייכא בהו האי דינא.

ורבינו שמואל רומרוגי ז"ל פי' גרורין שנגרר ונקלף זפתן מותרין בשכשוך בשאין מכניסן לקיום, מזופתין אסורים אפי' הם חדשים מפני שהזפת בולע כדפרישית, וצריך קילוף דלא גרע ממתני' דתנן ושל עץ רבי אומר ינגב וחכ"א יקלוף ואוקימנא דלא דרך בה ולא דמו לשל אבן דשיעא טובא כדפרישית, ולישנא דתוספתא נודות הגוים גרורין מותרים חדשים ומזופתין אסורים משמע דגרורין לאו חדשים נינהו אלא ישנים שנגרר ונקלף זפתן, ולקמן גבי קנקנים לא אשכחן בכולהו נוסחי גרורין אלא ה"ג בכולהו חדשים מותרים ישנים ומזופפין אסורים, והאי דלא קתני גרורין משום דכלי חרס לא סגי להו בקילוף כדתנן בהשוכר ושל חרס אף על גב שקלף את הזפת הרי זו אסורה, אבל רש"י גורס גבי קנקנים גרורים מותרים ומבלבל מה שכתבנו.

מדברי כולם נלמוד שכלי עור ככלי עץ, ואפשר היה לפרש שדינן ככלי חרס וכל שתחלת תשמישן ביז גוים אסורים וצריכין הכשר גדול ואף על פי שאין מכניסן לקיום וזהו מחלוקת ר"ג וחכמים בדרדורין, שר"ג סבר ככלי עץ שאין מכניסן לקיום הן ובהדחה סגי, ורבנן סברי ככלי חרס הם וכל שתחלתן בשל איסור צריכין הכשר עירווי כמו הגת וכסי דפחרא חדתי דלקמן, והא דקתני לקמן קנקנים ה"ה לשאין מכניסין לקיום אלא רבותא קתני משום סיפא כדפרישית, וללשון ראשונים ז"ל צ"ל שבענין הדרדורין עצמן והרוקבאות נחלקו אם הם מוכנסין לקיום אם לאו, וכן עיקר שהדרדורין כלי עץ הם מדאמרין בפי' השוכר (נ"ט א') גוי שהביא ענבים בסלים ובדרדורים [אלמא דרדורים] דומיא דסלים הם ואין כלי עור עשוין לענבים, וכן פרי"ח.

והוי יודע דכל דקתני מזופפין אסורין צריך לקלף הזפת ואח"כ מותרים באותו הכשר שהיו מותרים בלא זפת ואפילו בשכשוך אם הם כלים שאלמלא הזפת אינן צריכין אלא שכשוך, וליכא למימר דאגב הזפת בלע עור, חדא דלא מסתבר הכי, ועוד דהכי מוכחא שמעתא בפי' השוכר בהא דאקשינן התם ממתני' דקתני ובחרס אף על פי שקלף את הזפת אסור ומוכח מינה דשל חרס בלא זפת אסור כדפי' רש"י ז"ל, וכן פי' למעלה מזופפין אפילו בחדא זימנא בלע זפת לין אבל עור לא בלע, והא דגרסינן בירושלמי א"ר בא כשהלך רע"ק לוותרין אתו שאלון ליה קנקנים במה הן טהרתן אמר מזו למדתי עליהן אם בשעה שהן אינם זפותין מותרות בשעה שהן זפותין אלא שניתק יפה זפתן לא כל שכן, וכשבאתי אצל חכמים אמרו לי ע"י זפיתתן בולעות, התם בקנקנים שהם מכניסין לקיום כדאתמר בפי' השוכר וה"ק בשעת זפיתתן הן בולעות שמימין לתוכן יין ומכניסן לקיום, ובשעה שאינן זפותות מותרות מפני שלא נשתמש בהם יין שניכר היה לעין, אבל לא בא לומר

שיש להן איסור יותר מפני הזפת מאחר שקלפו אלא שדינן כשאר קנקנים שנשתמש בהם אותו תשמיש, אבל י"ל שדברים שהן צריכין קליפה דינן אחר קליפתן כישנים שהרי נשתהה היין בפילי הזפת ונתישן באותו מקום, הלכך אם הוא דבר שהישנים שלהם צריכין ניגוב כמו הגת והנודות אף הזפותין צריכין ניגוב לאחר קליפתן, אבל דבר שהישן שלו בשכשוך אף הזפות שקילפו בשכשוך, ומיהו לא מחוור לי שאין חוששין בפילי הזפת אלא לבליעת הזפת אבל לא שיהא מונח בין הזפת לכלי עכבת יין, שאם תאמר כן עשיתו דבר שמכניסו לקיום אלמה אמרינן התם בהשוכר דבניגוב סגי כדפי' רש"י והכי מוכחא שמעתא התם, אבל ענין הירושלמי כמו שפירשתי, או שמא סברתו מתחלפת שבקנקנים עצמן נחלקו שם קנקנים שאינן זפותות ר' אסי אמר אסורות ור' אמי אמר מותרות נמצא לר' אסי שאע"פ שקלף זפתן צריכות הכשר כאלו היה מתחילתן בלא זפת, וכשאמרו ע"י הזפת הן בולעות לר' אמי, ואין למדין הימנו בזה.

ראב"ה תשובות ובאורי סוגיות סימן אלף סג

ת"ר נודות של גוים, פירוש של עור, חדשים וגרודים מותרין ישנים ומזופפים אסורין וכו'. גוי רבבן וכו'. כן גירסת רש"י. **ורבו פתרוניו בשמועה זו, כי יש מפרשים רישא באו או קתני. ויש מפרשים הסיפא באו או קתני ולא הרישא. והמבין יבין לפרש ההלכה על פי שיטה זו.** אבל בתוספתא דע"ז פ"ג גרסינן חדשים זפותים אסורין, ותו גרסינן התם גוי ריבבן ועיבדן ישראל עומד על גביו כונס לתוכו יין ואינו חושש. משמע שאם אחרי הריבוב נתן גוי לתוכו יין אפילו פעם אחת דאסור, מדמפרש טעמא דאפילו ריבוב שרי משום שנעשה כזורק יין לטיט. מיהו אין לברר אם נתנו הישראל לקייום או לא. **ורבינו משולם בר' נתן פירש, ישנים, שהושחרו מבחוץ מרוב שבלעו וצריכין הגעלה, או מזופפין, אפילו נרא' ין חדשים מבחוץ דכח הזפת מבליע אפילו בפעם ראשונה כאילו נתיישום ימים רבים בלא זפת.** וכן אם זפות והכניס הישראל בתוכו יין תחילה, תו לא בלעי כלל ואם הכניס שוב יין נסך סגי ליה בהדחה, ובפעם ראשונה שבע מבליעה כדאמרינן בפרק המפקיד (מ ע"א) יוציא לו שתות ליין וכו' קנקנים ישנים לא יוציא לו בלע ופריך בגמרא אי אפשר דלא בלעי ומשני אמר רב הונא במזופפין שנו.

ויש מרבותי שהם אומרים שזמן הקייום ג' ימים מדאמרינן מערן ג' ימים מעת לעת, וכפולטו כך בולעו. ויש להשיב דנראה שהוא זמן גדול. **ואין להחמיר בזמן הזה כולי האי לפי שאין דרכן לנסך.**

נעשה כזורק יין לטיט. פרי"ת (סי' הישר החי' ס"י תשכח) דהוא הדין לתקן דיו ביין נסך לכתוב דלאבוד קאזיל ולא לטעמא עביד. ויש שרוצין לדמות לזה אם הוציא הגוי הברזא להניח היין להשפך לארץ. וליתה דהכא הטעם מתקלקל ואין בו טעם היין כלל וכלל. ותו שאי אפשר שלא יגע מבפנים לשולי החבית. ואפילו נקל בנצוק ההולך לאיבוד שאי אפשר לזוהר בגוים כשנושאים האיפה במוט שלא ישפך פעמים, וההוא דנפק לבראי גזור ביה רבנן כדאמרינן בפרק בתרא (עב ע"ב), וההוא דגואי אמאי שרי, אל[מ]א דנצוק ההולך לאיבוד לא גזרו ביה, אפילו הכי במגע לא נקל. ויש שמקילים משום דבחמתו קא עביד.

בר עדי טיעא אנס הנהו זיקא מרב יצחק בר יוסף ורמי בהו חמרא אתא שאיל בי מדרשא אמרו לו כך הורה רבי אמי הלכה למעשה ממלאן שלשה ימים (מעת לעת) ומערן ואמר רבא צריך לערן מעת לעת סבור מינה הני מילי דידן אבל דידהו לא כי אתא רבין אמר ריש לקיש אחד שלנו אחד שלהן סבר רבה בריה דרבא למימר הני מילי נודות אבל קנקנים לא א"ל רב אשי לא שנה נודות ולא שנה קנקנים.

[לג ע"ב] **ומסקנא דהילכתא שכל דבר שמכניסין לקייום כגון זיקי דרב יצחק בר יוסף ונודות וקנקנים שמכניסין לקייום (כדאיתא בפ' בתרא) גזרו בהן רבנן וצריכים עירוי שלשה ימים לא שנה עמד בהן יין נסך זמן מרובה ולא שנה לפי שעה [כדאיתא בפרק בתרא (עד ע"ב)].** וחביות של עץ אם (חימאן) [חיממן] בקינסא ועיכב בהן האור עד שנשרו זיפתן כולן ונתן בהן יין מותר. ורבינו יצחק אוסר אף בדיעבד ויש או' שרק לכתחילה אין מורין כן. ואם הגעילן מותרין כגון בעירווי כדמשמע בפרק בתרא. ודבר שאין מכניסין לקייום כגון כוסות משכשכן במים ומותרין אפילו עמד בהן היין זמן מרובה. ואם נגובין הן אין צריכין שיכשוך. ואם

נתן לתוכן ציר או מורייס שהם שורפין מותר בלא עירו ג' ימים. (וקוניה) [וקינסא] פליגי בה רב אחא ורבינא והילכתא כמאן דאסר. ושכר או כל שאר משקים מותר לתת לתוכן קודם העירו כעובדא דרבינא, ובלבד שישכשך הכלי או ינגבנו במים.